

INTERNATIONAL FEDERATION OF LIBRARY ASSOCIATIONS AND INSTITUTIONS

SMERNICA PRE ORGANIZAČNÚ ŠTRUKTÚRU KNIHOVNÍCKYCH ZDRUŽENÍ A KNIŽNIČNÝCH ASOCIÁCIÍ

© Copyright: International Federation of Library Associations and Institutions
Povolenie IFLA pre Spolok slovenských knihovníkov – Slovak Librarians Association
Preklad: Ing. Silvia Stasselová, 2010
Realizované s finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky

ÚVOD

Združenia existujú preto, aby slúžili svojim členom. Správne definovaná a prehľadná organizačná štruktúra združenia je veľmi dôležitá pre efektívne a účinné fungovanie združenia. Organizačná štruktúra musí zohľadňovať sociálne, kultúrne, politické a rozvojové prostredie krajiny, v ktorej združenie pôsobí, a bude sa líšiť v závislosti od týchto faktorov. Organizačná štruktúra pomáha definovať vzťahy medzi všetkými organizačnými zložkami združenia (správna rada, výbory, ad hoc pracovné skupiny atď.) a členskou základňou a môže tiež zabezpečiť, aby sa združenie priblížilo k svojim členom.

Predkladaná smernica dopĺňa ďalšie dokumenty sekcie IFLA MLAS vrátane *Smernice pre riadenie a vedenie knihovníckych združení a knižničných asociácií*, *Smernice pre prevádzku knihovníckych združení a knižničných asociácií* a *Smernice pre rozvoj stratégií a postupov knihovníckych združení a knižničných asociácií*.

ZLOŽKY ORGANIZAČNEJ ŠTRUKTÚRY

Stanovy združenia poskytujú právny základ pre organizačnú štruktúru združenia definovaním kategórií členstva, riadiacich orgánov, stálych výborov, menovaných a volených funkcionárov a ďalších organizačných zložiek združenia/asociácie a určením ich úloh, zodpovedností a kompetencií.

Hlavné ciele združenia sú podrobne rozpísané v právnej dokumentácii, nevyhnutnej pre založenie a registráciu združenia v súlade s legislatívou príslušnej krajiny. Táto dokumentácia sa niekedy označuje ako zakladajúca listina alebo štatút. Ciele združenia uvedené v dokumentácii by sa mali odraziť v organizačnej štruktúre združenia. Napríklad ak bolo združenie za-

ložené s tým, že bude okrem iného poskytovať ďalšie profesionálne vzdelávanie svojim členom, mal by byť v rámci združenia zriadený organizačný útvar na plnenie tejto úlohy.

Každé združenie má niekoľko zložiek organizačnej štruktúry, ktoré spoločne pôsobia v rámci toho istého združenia. Počet rôznych subjektov v rámci organizačných zložiek závisí od veľkosti, rôznorodosti záujmov, zamerania a ďalších aspektov združenia.

RIADENIE

Združenie/asociácia má typicky hierarchickú štruktúru s predstavenstvom alebo so správnou radou ako s najvyšším, resp. vrcholovým riadiacim orgánom pre strategické a finančné záležitosti atď. Pod vedením správnej rady alebo výkonného výboru (výkonného orgánu správnej rady) pracujú výbory, príslušné pracovné skupiny, zástupcovia pre spoluprácu s ďalšími organizáciami, sekcie, platený výkonný riaditeľ (ak ho združenie má) a ďalšie organizačné útvary združenia. Počet, funkcie a zodpovednosti funkcionárov združenia a organizačných útvarov sa budú líšiť podľa veľkosti a charakteru združenia.

Organizačné schéma má hierarchické usporiadanie v súlade s hlavnou rozhodovacou právomocou v hornej časti schémy. Jasná predstava o organizačnej štruktúre uľahčuje členom združenia prinášať námety na prerokovanie a na rozvoj ďalších aktivít. Popisy práce by mali presne vymedzovať zodpovednosť jednotlivých volených či menovaných funkcionárov a výkonného riaditeľa (ak ho združenie má), aby sa predišlo prekryvaniu právomocí.

Výbory, pracovné skupiny a iné organizačné útvary by mali mať svoje stanovy, v ktorých sú podrobne rozpísa-

DOKUMENTY IFLA

né ich úlohy, podmienky a dĺžka existencie, ako aj schválený počet členov a vzťah k inej organizačnej jednotke v rámci hierarchie združenia, zvyčajne predstavenstva či iného riadiaceho orgánu. Sekcie a ďalšie odborné záujmové skupiny by sa mali zodpovedať priamo riadiacemu orgánu a môžu mať svoje vlastné stanovy. Ich stanovy by nemali byť v rozpore s hlavnými stanovami materského združenia.

STRATEGICKÝ PLÁN A PLÁN EKONOMICKÉHO ROZVOJA

Organizačná štruktúra združenia by mala podporovať ciele strategického plánu. Napríklad ak je cieľom združenia zvýšiť počet členov, v rámci organizačnej štruktúry by mal pôsobiť výbor alebo iný organizačný útvar zameraný na dosiahnutie tohto cieľa. Na druhej strane však platí, že ak sú v organizačnej štruktúre také útvary, ktoré nepodporujú nijaké ciele združenia, malo by sa zväziť ich zrušenie.

Vzhľadom na to, že strategický plán je viazaný na plán ekonomického rozvoja a rozpočet združenia, organizačná štruktúra by mala podporovať a byť podporovaná plánom ekonomického rozvoja. Napríklad jednotlivým výborom združenia/asociácie by mali byť pridelené finančné prostriedky na dosiahnutie vytýčených cieľov a finančne dotovanými aktivitami by mali byť poverené tie organizačné útvary, ktoré zodpovedajú za ich realizáciu.

REGIONÁLNE ORGANIZAČNÉ ÚTVARY

Združenie/asociácia s celoštátnou pôsobnosťou sa zdajú svojim individuálnym i kolektívnym členom často vzdialené. Aby sa združenie priblížilo k jednotlivým členom, ako súčasť svojej organizačnej štruktúry môže zriadiť organizačné útvary na regionálnej úrovni (so sídlom v mestách, štátoch, provinciách alebo regiónoch krajiny). Takáto štruktúra umožňuje členom združenia zúčastňovať sa na sponzorovaných podujatiach a podieľať sa na aktivitách združenia. Regionálne organizačné útvary môžu byť legálnymi zložkami združenia, alebo môžu byť pridruženými organizáciami s tým, že podmienky pridruženosti sú uvedené v stanovách alebo v iných legislatívnych dokumentoch združenia.

ODBORNÉ ZÁUJMOVÉ SKUPINY

Sekcie alebo záujmové skupiny, ktoré zdieľajú odborné záujmy, zručnosti a praktické postupy alebo sa viažu na

podobné typy knižníc, by mali byť uvedené v organizačnej štruktúre združenia/asociácie, najmä ak je združenie veľké. Napríklad knihovníci z oblasti technických služieb alebo verejní knihovníci by mali mať možnosť vytvárať odborné záujmové skupiny alebo sekcie v rámci príslušného združenia/asociácie a tie by mali byť formálne uznané.

Záujmové skupiny alebo sekcie môžu správnej rade a členskej základni predkladať návrhy na prerokovanie, ktoré sa týkajú ich záujmov alebo odbornej činnosti, zastupovať združenie/asociáciu pri spolupráci s externými skupinami s podobnými záujmami a vyzývať nečlenov s podobnými záujmami, aby sa stali členmi združenia.

Vedúci predstavitelia združení/asociácií často začínajú svoje pôsobenie najprv aktívnou účasťou v regionálnych organizačných zložkách alebo v odborných záujmových skupinách, takže organizačná štruktúra podporuje nielen účasť, ale aj rozvoj riadiacich osobností v rámci združenia.

ŠTRUKTÚRA VYKAZOVANIA ČINNOSTI

Je dôležité, aby spôsob vykazovania činnosti poskytoval členskej základni komplexný obraz o aktivitách združenia/asociácie. Štruktúra vykazovania by mala zodpovedať organizačnej štruktúre. Riadiaci orgán by mal vyžadovať správy o činnosti od všetkých organizačných útvarov združenia (výborov, sekcií, pracovných skupín, atď.) a pridružených organizácií aspoň raz ročne. Správy by mali byť sprístupňované členskej základni na webovej stránke združenia, prostredníctvom výročnej správy alebo iným spôsobom. V typickom prípade bude riadiaci orgán hlasovať o všetkých odporúčaniach obsiahnutých v správach organizačných útvarov a o svojich rozhodnutiach bude informovať členskú základňu. V niektorých prípadoch, ktoré opisujú stanovy, môže byť členská základňa ako celok vyzvaná k hlasovaniu o odporúčaniach predložených v správach organizačných útvarov združenia. Riadiaci orgán by mal sprístupňovať aj zápisnice zo zasadnutí, aby boli členovia informovaní o ich rozhodnutiach a prerokovaných problémoch.

Zostavila

Sekcia IFLA pre manažment knižničných asociácií
IFLA Management of Library Associations Section
Dostupné na internete: <<http://www.ifla.org/en/mlas>>